

24.2.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 23.1.2020, VN/12603/2019

**Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikon mukaisesta esitysluonnoksesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin. Lailla kumottaisiin voimassa oleva laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Ehdotettu laki pohjautuu pääosin voimassa olevaan lakiin kuitenkin niin, että lain rakenne, kirjoitusasu ja terminologia olisivat nykyistä selkeämmät ja johdonmukaisemmat.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä ja kannatettavana esityksiluonnoksen pyrkimystä parantaa asiakas- ja lääkitystiedon valtakunnallista saatavuutta ja hyödynnettävyyttä sekä asiakkaan osallistumismahdollisuuksia. Vaikuttavat ja integroidut palvelut edellyttävät sitä, että asiakasta koskeva tieto on saatavilla yli organisaatorajojen. Esitysluonnoksessa on pyrkimyksenä edistää kansalaisten itsestään keräämän tiedon hyödynnettävyyttä sosiaali- ja terveystietopalveluissa, jota liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä lähtökohtana.

Liikenne- ja viestintäministeriö näkee, että tulevaisuudessa kansalaisten saamien terveys- ja hyvinvointipalveluiden laadun määrittääkin yhä enemmän se, kuinka eri tavalla kerättyjä tietoja voidaan yhdistää ja hyödyntää erilaisia palveluja kehitettäessä.

**Tiedon saatavuus ja jaettavuus**

Esitysluonnoksen tavoite tuoda kansalaisista Kanta-palveluihin vietyjä asiakas- ja potilastietoja kansalaisten omaan käyttöön on erittäin kannatettava. Tietoaaineistojen täytyy olla yhteentoimivia ja yhdenmukaistettuja rakenteisessa muodossa, jotta tieto voi liikkua automatisoiduissa prosesseissa yli sektorirajojen. On myös tärkeää, että jokaisen henkilön tulee voida saada tiedonhallintapalvelussa olevat tiedot rakenteisessa muodossa käyttöönsä.

Id Versionumero

---

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

## Ihmiskeskeinen datanhallintamalli

Kansalaisten omien tietosisältöjen suostumusten hallintaan ja uudelleenkäyttöön (omadata-malli) tulee tarjota aito mahdollisuus. Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on linjattu, että selvitetään eri tavat, joilla voidaan paremmin turvata kansalaisten oikeuksista hallinnoida omia tietojaan omadata-periaatteen mukaisesti.

Omadata-periaatteella tarkoitetaan ihmiskeskeisiä henkilötiedon hallinta- ja hyödyntämismalleja, joissa ihmisille annetaan oikeus omaan dataansa. Lähtökohtana on, että ihmiset itse voivat hyödyntää, hallita ja luvittaa eteenpäin heistä kerättyä dataa kuten ostos-, liikkumis-, talous- tai terveystietoja. Keskeinen keino henkilöihin liittyvän datan hyödyntämisessä on vahvistaa yksilöiden asemaa, oikeuksia ja käytännön mahdollisuuksia heitä koskevien tietojen hallintaan.

Samalla kun edistetään omadata-mallin mukaista ihmiskeskeistä henkilötiedon hallinta- ja jakamismallia ovat tietoturva ja tietosuoja keskeisessä asemassa tiedon käsittelyssä ja jakamisessa. On varmistettava, että kansalaiset, elinkeinoelämä ja julkishallinto luottavat tietoyhteiskunnan palveluiden turvallisuuteen. Luottamus perustuu muun muassa palveluiden helppokäyttöisyyteen, riittävään yksityisyyden suojan varmistamiseen sekä sisältöjen aitouteen. Uusien palvelujen syntymisen ja turvallisen käytön edellytyksenä on tietoturvan varmistaminen koko toimitusketjussa. Teknologioilta edellytetään lisäksi ihmisoikeuksien vahvaa kunnioittamista sekä avoimuutta, luotettavuutta ja kaikkien toimijoiden osallistamista. Tietoturvan ja sisäänrakennetun yksityisyyden suojan täytyy kuulua kiinteästi palvelujen kehittämiskäytäntöihin.

On lisäksi tärkeä taata, ettei kansalaiset tietämättömyytään, taitamattomuuttaan tai vahingossa rajaa tai jaa terveystietoja tavalla, joka tuottaisi vääriä johtopäätöksiä tai jaa sitä tahoille, jotka voisivat hyödyntää tietoa kansalaiselle haitallisella tavalla. Siksi esitysluonnokseen sisällytetty pykälä asiakkaan informoimisesta valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista on erityisen tärkeä.

Muilta osin liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole huomautettavaa esitykseen.

Laura Vilkkonen  
Osastopäällikkö, ylijohdaja

Lotta Engdahl  
Erityisasiantuntija

### Id Versionumero

---

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

Jakelu

Kirjaamo/STM  
Lausuntopalvelu.fi

Id Versionumero

---

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--